

SPIS TREŚCI

1. Wstęp.....	2
1.1. Podstawa formalno – prawna opracowania prognozy.....	2
1.2. Cel prognozy.....	2
1.3. Zakres prognozy.....	2
1.4. Metodologia.....	4
2. Główne cele projektu Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Opalenica oraz ich powiązanie z innymi dokumentami.....	5
2.2. Cele szczegółowe.....	6
3. Stan środowiska Gminy Opalenica.....	7
3.1. Ogólna charakterystyka gminy.....	7
3.2. Stan środowiska przyrodniczego.....	8
3.2.1. Klimat.....	8
3.2.2. Geologia.....	8
3.2.3. Geomorfologia.....	8
3.2.4. Wody podziemne i powierzchniowe.....	9
3.2.5. Gleby.....	9
3.2.6. Powietrze atmosferyczne.....	10
3.2.7. Hałas.....	10
3.2.8. Pola elektromagnetyczne	11
3.2.9. Ochrona przyrody.....	12
3.2.10. Poważne awarie.....	13
3.3. Identyfikacja problemów w zakresie ochrony środowiska na terenie Gminy Opalenica.....	13
4. Potencjalne znaczące oddziaływanie realizacji aktualizowanego Programu na środowisko (Szczegółowy zapis poszczególnych zadań załącznik numer 1-tabela).....	14
6. Rozwiązania alternatywne dla projektu Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Opalenica i zaniechanie realizacji.....	15
7. Metody analizy skutków realizacji postanowień aktualizacji POŚ.....	16
8. Transgraniczne oddziaływanie realizacji Programu na środowisko.....	18
9. Dokumenty wyższego szczebla.....	18
9.1. Polityka ekologiczna państwa.....	18
10. Streszczenie w języku niespecjalistycznym.....	21

1. Wstęp

Zgodnie z art. 46 ustawy z dnia 3 października 2008r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2008 nr 199 poz 1227 ze zm.) „przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymagają projekty (...) polityk, strategii, planów lub programów w dziedzinie przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystywania terenu, opracowywanych lub przyjmowanych przez organy administracji, ustalające ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (...)” a także w przypadku wprowadzania zmian do przyjętych dokumentów (art. 50).

W celu przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko aktualizowanego projektu Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Opalenica organ administracji publicznej – Burmistrz Opalenicy, na podstawie zapisu art. 46 ust. 2 w/w ustawy, został zobowiązany do sporządzenia Prognozy oddziaływania na środowisko projektu programu.

1.1. Podstawa formalno – prawna opracowania prognozy

Podstawa formalno – prawna opracowania prognozy oddziaływania na środowisko projektu Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Opalenica na lata 2009 – 2012 z perspektywą na lata 2013 -2016 stanowią:

- Ustawa z dnia 3 października 2008r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2008 nr 199 poz 1227 ze zm.),

Prognoza wykonana została w zakresie ustalonym w art. 51 ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008r. (Dz. U. z 2008 nr 199 poz 1227ze zm.).

1.2. Cel prognozy

Podstawowym celem prognozy jest ustalenie, czy zapisy projektu Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Opalenica nie naruszają zasad prawidłowego funkcjonowania środowiska przyrodniczego. Istotą sprawy jest sytuacja, w której względy ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju są rozważane na równi z innymi celami i priorytetami. Prognoza ma również ułatwić identyfikację możliwych do określenia skutków środowiskowych spowodowanych realizacją w przyszłości postanowień ocenianego dokumentu oraz określić, czy istnieje prawdopodobieństwo powstawania w przyszłości konfliktów i zagrożeń w środowisku.

Podlegający ocenie dokument w swoim założeniu jest dokumentem ogólnym, chociaż definiuje nie tylko priorytety i ich cele, które wyznaczają kierunki działań związanych z ochroną środowiska na terenie gminy. Lecz także określa terminy ich osiągnięcia i wielkość przewidywanych środków finansowych (środki własne, budżet gminy, Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, fundusze UE). Ocena oddziaływania na środowisko może mieć w tej sytuacji jedynie charakter jakościowy.

1.3. Zakres prognozy

Szczegółowe wymagania dotyczące zakresu prognozy określa art. 51 ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w*

Prognoza oddziaływania na środowisko zawiera:

- a) informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
- b) informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
- c) propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
- d) informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
- e) streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym.

Prognoza ponadto określa i analizuje:

- a) istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
  - b) stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
  - c) istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
  - d) cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,
  - e) przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na:
    - różnorodność biologiczną,
    - ludzi,
    - zwierzęta,
    - rośliny,
    - wodę,
    - powietrze,
    - powierzchnię ziemi,
    - krajobraz,
    - klimat,
    - zasoby naturalne,
    - zabytki,
    - dobra materialne
- z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy;

Prognoza przedstawia również:

- a) rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,

- b) biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu oraz cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru - rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

1.4. Metodologia

Prognoza oddziaływania na środowisko projektu „Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska Gminy Opalenica” została sporządzona zgodnie z wymaganym zakresem w myśl art. 51 ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 nr 199 poz 1227 ze zm.). W opracowaniu wykorzystano także:

1. Program Ochrony Środowiska dla Gminy Opalenica na lata 2004-2007 z perspektywą na lata 2008-2011.
2. Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Opalenica
3. Strategia rozwoju gminy Opalenica 2008 – 2015, uchwalona 28 marca 2008, uchwała nr XIV/105/2008
4. Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK) wraz z Aktualizacją załączników 1, 2, 3 i 4 do KPOŚK, stanowiących wykazy niezbędnych przedsięwzięć w zakresie wyposażenia aglomeracji w systemy kanalizacji zbiorczej i oczyszczalnie ścieków do końca 2005 r., 2010 r., 2013 r. i 2015 r.
5. Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2009.
6. Publikacje Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Poznaniu;
7. Stan środowiska w Wielkopolsce w roku 2007;
8. Raport o stanie środowiska w Wielkopolsce w roku 2006;
9. Agrochemiczne badania gleb w województwie wielkopolskim w latach 2000-2004;
10. Raport o stanie środowiska w Wielkopolsce w roku 2004;
11. Stan czystości zbiorników retencyjnych w południowej Wielkopolsce na podstawie badań monitoringowych w latach 1997-2003;
12. Raport o stanie środowiska w Wielkopolsce w roku 2004;
13. Ocena wstępna jakości powietrza w Wielkopolsce;
14. Zasobność i zanieczyszczenie gleb Wielkopolski - stan na rok 2000.
15. Centralna Baza Danych Geologicznych, Państwowy Instytut Geologiczny.

Dodatkowe źródło informacji stanowiły dane i ustalenia uzyskane w Urzędzie Miejskim w Opalenicy. W pracach nad prognozą oceniono stan i funkcjonowanie środowiska i inne ustalenia zawarte w projekcie programu.

Dokonano kompleksowej oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji ustaleń planu na poszczególne komponenty środowiska, ludzi i ich dobra materialne, obiekty chronione, zmiany w krajobrazie, i klimat.

2. Główne cele projektu Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Opalenica oraz ich powiązanie z innymi dokumentami

Program Ochrony Środowiska Gminy Opalenica na lata 2004-2007 z uwzględnieniem perspektyw na lata 2008-2011 został przyjęty uchwałą Nr XIX/165/05 Rady Miejskiej w Opalenicy z dnia 10 lutego 2005 r. Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Opalenica na lata 2004-2007 z perspektywą na 2008-2011 został przyjęty uchwałą Nr XIX/164/05 Rady Miejskiej W Opalenicy z dnia 10 lutego 2005 r.

Przyjęty Program wraz Planem stanowiły integralną całość, natomiast w chwili obecnej, pomimo bliskiego powiązania stanowią dwa odrębne dokumenty. Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska będzie stanowić dokument strategiczny dla przedsięwzięć realizowanych na terenie gminy Opalenica. Natomiast aktualizacja Planu Gospodarki Odpadami zostanie dokonana wraz z przyjęciem Programu Ochrony Środowiska przez Gminę.

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska Gminy Opalenica została sporządzona w celu określenia aktualnych warunków, wymagań oraz zadań niezbędnych do realizacji z zakresu ochrony środowiska.

Zgodnie z art. 17 ust.1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity z 2008r. Dz. U. nr 25, poz. 150 ze zm.) organ wykonawczy gminy w celu realizacji polityki ekologicznej państwa sporządza gminny program ochrony środowiska, uchwalany przez radę gminy (art. 18 ust. 1). Program ten sporządzany, podobnie jak polityka ekologiczna państwa co 4 lata i określa cele oraz priorytety ekologiczne, rodzaj i harmonogram działań proekologicznych oraz środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno – ekonomiczne i środki finansowe (art. 14).

2.1. Cele główne

Biorąc pod uwagę cele, wynikające z dokumentów wyższego rzędu oraz aktów normatywnych, dla gminy Opalenica wyznaczono następujące cele główne dotyczące ochrony środowiska w Gminie Opalenica

ZAKRES: OCHRONA PRZYRODY

1. CEL: Utrzymanie procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów, wraz z zachowaniem różnorodności biologicznej,

ZAKRES: OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI

1. CEL: Ochrona i wykorzystanie istniejących zasobów glebowych, wraz z ochroną złóż kopalnych

ZAKRES: OCHRONA WÓD PODZIEMNYCH I POWIERZCHNIOWYCH

1. CEL: Stała poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych na terenie gminy

ZAKRES: EDUKACJA EKOLOGICZNA

1. CEL: Edukacja i promocja zachowań ekologicznych

ZAKRES: OCHRONA POWIETRZA

1. CEL: Poprawa jakości powietrza

ZAKRES : ENERGIA ODNAWIALNA

1. CEL: Intensyfikacja rozwoju i propagowania energii odnawialnej na szczeblu lokalnym.

2.2. Cele szczegółowe

GŁÓWNYM CELEM GMINY JEST:

Trwały i bezpieczny dla środowiska rozwój społeczno – gospodarczy Gminy przy racjonalnym wykorzystaniu jej walorów przyrodniczych, historycznych i lokalizacyjnych oraz zasobów pracy i potencjału ekonomicznego.

W ramach ustanowionych celów głównych zostały wyznaczone cele szczegółowe, których osiągnięcie będzie realizowane przez konkretne zadania wytyczone w projekcie Aktualizacji Programu ochrony Środowiska dla Gminy Opalenica:

ZAKRES: EDUKACJA EKOLOGICZNA

1. CEL: Kształtowanie postaw proekologicznych:
  - ZADANIE: Prowadzenie akcji edukacyjnych w placówkach oświatowych oraz bezpośrednio wśród mieszkańców.
  - ZADANIE: Wydruk i kolportaż ulotek, propagujących postawy proekologiczne.
  - ZADANIE: Propagowanie wśród mieszkańców gminy kultury ekologicznej oraz wykształcenie poczucia odpowiedzialności za stan i ochronę środowiska,
  - ZADANIE: Udział pracowników gminy w konferencjach i szkoleniach z zakresu ochrony środowiska,
2. CEL: Promocja gminy:
  - ZADANIE: Wydruk i kolportaż ulotek, promujących tereny cenne przyrodniczo i turystycznie,
  - ZADANIE: Wyznaczenie tras turystycznych na terenie Gminy

ZAKRES: OCHRONA POWIETRZA

1. CEL: Redukcja emisji ze środków transportu samochodowego oraz rozbudowa infrastruktury, sprzyjającej transportowi pieszemu i rowerowemu:
  - ZADANIE: Wykonanie ścieżki rowerowej Opalenica – Rudniki
  - ZADANIE: Budowa chodnika i ścieżki rowerowej w miejscowości Opalenica
  - ZADANIE: Budowa odcinka południowego obwodnicy miasta Opalenica oraz obejścia wsi Wojnowice i Porażyn
2. CEL: Redukcja emisji z ogrzewania obiektów będących w zarządzie gminy:
  - ZADANIE: Termomodernizacja obiektów (wymiana źródła ciepła – zwiększenie wydajności kotłów, zmiana paliwa, docieplenia obiektów).
3. CEL: Dywersyfikacja źródeł energii:
  - ZADANIE: Budowa elektrowni wiatrowych na terenie Gminy

ZAKRES: OCHRONA WÓD PODZIEMNYCH I POWIERZCHNIOWYCH

1. CEL: Rozbudowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, organizującej system dostaw wody i odbioru ścieków:
  - ZADANIE: Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowościach: Opalenica, Sielinko, Wojnowice, Łagwy, Kozłowo, Uścięcice, Dakowy Mokre, Rudniki, Niegolewo, Porażyn, Jastrzębniki
  - ZADANIE: Budowa kanalizacji sanitarnej wraz z oczyszczalnią ścieków w Urbanowie
  - ZADANIE: Modernizacja oczyszczalni ścieków w Troszczyńcu

- ZADANIE: Budowa oczyszczalni ścieków w Wojnowicach
  - ZADANIE: Budowa oczyszczalni ścieków w Porążynie Dworcu
  - ZADANIE: Wymiana rur azbestowych w sieci wodociągowej
  - ZADANIE: Modernizacja ujęć wody na terenie Gminy
  - ZADANIE: Przedkładanie właściwemu wojewodzie informacji wymaganych w sprawozdaniu z realizacji KPOŚK za rok poprzedni.
2. CEL: Zwiększenie retencjonowania wód powierzchniowych:
- ZADANIE: Budowa zbiorników retencyjnych na terenie gminy
3. CEL: Regulacja wód powierzchniowych:
- ZADANIE: Ochrona i rekultywacja cieków

ZAKRES: OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI

- ZADANIE: Propagowanie zasad Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych wśród mieszkańców gminy.
- ZADANIE: Przeznaczanie terenów o niskich klasach bonitacyjnych na zalesianie zgodnie z potencjałem siedliskowym.

- ZADANIE: Rekultywacja składowiska odpadów komunalnych w Jastrzębnikach.
- ZADANIE: Bieżąca inwentaryzacja oraz likwidacja miejsc nielegalnego składowania śmieci.

ZAKRES: OCHRONA PRZYRODY

- ZADANIE: Rewitalizacja zespołów parkowo- dworskich na terenie Gminy
- ZADANIE: Kontynuowanie urządzania terenu rekreacyjnego w Kopankach
- ZADANIE: Rozbudowa terenów rekreacyjnych na terenach wiejskich
- ZADANIE: Ochrona terenów cennych przyrodniczo w procesie wyznaczania sposobów zagospodarowania przestrzennego gminy.
- ZADANIE: Czynne uczestnictwo gminy i współpraca przy ustanowieniu obszaru Natura 2000.
- ZADANIE: Popularyzacja agroturystyki

ZAKRES: ENERGIA ODNAWIALNA

- ZADANIE: Przygotowanie materiałów informacyjnych dotyczących możliwości korzystania z proekologicznych źródeł energii i korzyści stąd wynikających.

3. Stan środowiska Gminy Opalenica

3.1. Ogólna charakterystyka gminy

Gmina Opalenica jest gminą miejsko-wiejską leżącą w województwie wielkopolskim, w powiecie nowotomyskim. Gmina leży na pojezierzu poznańskim który jest dużym mezoregionem fizycznogeograficznym położonym w zachodniej części Pojezierza Wielkopolskiego oraz na dwóch mikroregionach: Wał Lwówecko- Rakoniewicki (315.513) i Równina Opalenicka (315.514). Na terenie gminy znajduje się 16 sołectw: Dakowy Mokre, Jastrzębniki, Kopanki, Kozłowo, Łagwy, Łęczyce, Niegolewo, Porążyn, Porążyn – Dworzec, Rudniki, Sielinko, Terespockie, Troszczyń, Urbanowo, Uścięcice, Wojnowice oraz miasto Opalenica. Gmina Opalenica ma bardzo korzystne położenie względem sieci transportowych regionu. Przez obszar gminy prowadzi droga wojewódzka nr 307 relacji Poznań - Bukowiec, oraz sieć dróg powiatowych i gminnych, które łączą gminę Opalenica z sąsiednimi gminami i powiatami.

W ogólnej powierzchni gminy łącznie użytki rolne (grunty orne, sady, łąki, pastwiska, grunty rolne zabudowane, grunty pod stawami i rowami) zajmują 10.385 ha, czyli 69,74 % powierzchni całkowitej gminy. Lasy i grunty leśne położone na obszarze 3672 ha dają lesistość na poziomie 24,65 %. Grunty pod wodami (płynącymi – ciekami stojącymi – stawy) zajmują niewielką powierzchnię 26 ha – co stanowi zaledwie 0,175% powierzchni ogólnej gminy.

3.2. Stan środowiska przyrodniczego

3.2.1. Klimat

Klimat na terenie gminy kształtowany jest przy pomocy oceanicznych i kontynentalnych mas powietrza, głównie znad oceanu Atlantyckiego oraz Europy Wschodniej i Azji.

Gmina Opalenica leży w obrębie Dzielnic Środkowej. Kraina ta charakteryzuje się stosunkowo korzystnymi warunkami klimatycznymi. Amplitudy temperatury są mniejsze niż przeciętne w Polsce, wiosny i lata są wczesne i ciepłe (najcieplejszym miesiącem jest lipiec ze średnią temperaturą 17,7⁰C, najchłodniejszym styczeń -1,7⁰C), zimy łagodne z nietrwałą pokrywą śnieżną, zalegającą około 50 do 60 dni. Okres wegetacyjny trwa średnio około 214 dni. Charakterystyczne dla tego obszaru są jedne z najniższych w Polsce opady, sumy roczne wahają się w przedziale od 500 – 600 mm.

3.2.2. Geologia

Z analizy geologicznej terenu gminy wynika że najstarszymi rozpoznanymi utworami są osady triasu reprezentowane przez piaskowce mułowo-margliste, iłowce szare, piaski ilaste drobnoziarniste (jura dolna) oraz margle ilaste szare (jura górna). Kreda reprezentowana jest najczęściej przez piaszczyste utwory glaukonitowe. Trzeciorzęd reprezentują osady miocenu i pliocenu. Na całej powierzchni występuje miocen wykształcony w postaci piasków, ilów i mułków z przewarstwieniami węgla brunatnego. W stropie trzeciorzędu występują ility plioceńskie. W południowej części gminy, w rejonie wsi Urbanowo i Terespotockie są to mułki ilaste często z wkładkami węgla. Czwartorzęd reprezentowany jest przez osady plejstocenu (gliny zwałowe i wodnolodowcowe utwory podglinowe) oraz osady holocenu.

Warstwę przypowierzchniową stanowią przede wszystkim plejstocenne utwory fazy leszczyńskiej zlodowacenia bałtyckiego. Utworami plejstocennymi lecz młodszymi są osady późnoglacialne reprezentowane przez piaski eoliczne wydmowe i pokrywowe.

Holocen reprezentowany jest przez namuły i torfy wytworzone w obniżeniach wzdłuż cieków

3.2.3. Geomorfologia

Gmina leży na pojezierzu poznańskim który jest dużym mezoregionem fizycznogeograficznym położonym w zachodniej części Pojezierza Wielkopolskiego oraz na dwóch mikroregionach: Wał Lwówecko-Rakoniewicki (315.513) i Równina Opalenicka (315.514). Średnio teren wznosi się na wysokość 75-100 m n.p.m. z kulminacją w postaci Góry Moraskiej (154 m n.p.m.) w północnej części Poznania. W części północnej mezoregionu znajdują się równoleżnikowe moreny czołowe fazy poznańskiej zaś na południowym zachodzie przebiega południkowo glacijotektoniczny Wał Lwówecko-Rakoniewicki. Cenny fragment na południe od Poznania, z morenami czołowymi, jeziorami rynnowymi, ozami oraz bogatą szatą roślinną obejmuje Wielkopolski Park Narodowy.

3.2.4. Wody podziemne i powierzchniowe

Wody podziemne

Niemal cała Gmina położona jest w granicach głównego zbiornika wód podziemnych GZWP 144 „Wielkopolska Dolina Kopalna” uformowanego w okresie interglacjału zlodowacenia bałtyckiego. Wielkopolska Dolina Kopalna o powierzchni ok. 4 000 km² przebiega przez środkową Wielkopolskę, jej użytkowe poziomy wodonośne są w utworach czwartorzędowych. Teren należy do wysokiej (OWO), a miejscami nawet najwyższej ochrony (ONO). Wody piętra czwartorzędowego występują w kilku poziomach: poziom gruntowy, międzymorenowy górny, międzymorenowy środkowy i międzymorenowy dolny (podglinowy).

Północna część gminy położona jest w granicach głównego zbiornika wód podziemnych GZWP oznaczonego numerem 145 „Dolina kopalna Szamotuły-Duszniki”. Zbiornik wód podziemnych jest typu porowego o szacunkowych zasobach dyspozycyjnych 36 tys. m³/d w utworach czwartorzędowych, łączna powierzchnia zbiornika to około 200 km².

Wody powierzchniowe

Cieki

Niemal cały teren gminy położony jest w regionie Warty, w zlewni rzeki Mogilnicy. Na rzekę składają się 3 cieki, łączące się ze sobą w rejonie Wojnowic i Troszczyzna. By je rozróżnić cieki nazwano Mogilnicą: Zachodnią, Wschodnią i Górną.

Sieć hydrograficzna wschodniej i środkowej części gminy jest stosunkowo gęsta, więc większość cieków została wykorzystana, poprzez sztuczne pogłębienie i włączona w system melioracyjny gminy. Liczne rowy melioracyjne zapewniają włączenie dużych obszarów bezodpływowych do systemów odwodnieniowych rzek, umożliwiając ich rolnicze wykorzystanie. Wody Mogilnicy zostały całkowicie zaklasyfikowane do V klasy czystości wód. Ze względu na fatalną jakość cieków utworzono Rozporządzenie Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Poznaniu z dnia 7 kwietnia 2008r. w sprawie programu działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych dla obszaru szczególnie narażonego zlewni rzek Samica Stęszewska i Mogilnica.

Zbiorniki wód stojących na terenie gminy zajmują powierzchnie 5ha i nie mają dużego wpływu. Dlatego potrzebna jest budowa zbiorników retencyjnych by poprawić bilans wodny Gminy.

Infrastruktura

Wszystkie miejscowości na terenie Gminy są zwodociągowane.

Kanalizacja sanitarna obsługuje jedynie część Miasta, około 50%. Na terenie gminy zlokalizowane są dwie komunalne oczyszczalnie ścieków: w Troszczyźnie i w Opalenicy przy ul. Spokojnej. Z terenu Gminy ścieki do punktu zlewczego przy oczyszczalni w Troszczyźnie dowożone są wozami asenizacyjnymi. Na terenie gminy funkcjonuje 160 przydomowych oczyszczalni ścieków (stan na 2008 r.).

W celu realizacji postanowień Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych na terenie gminy została zlokalizowana aglomeracja Opalenica (ustanowiona zarządzeniem wojewody nr 100/06 z dnia 15 maja 2006) i Wojnowice (ustanowiona zarządzeniem wojewody nr 50/06). Aglomeracja Opalenica liczy 14200 RLM a Wojnowice - 2 600 RLM.

3.2.5. Gleby

Gleby występujące na obszarze gminy w większości zaklasyfikowane zostały do gleb ornyc o

średniej jakości lepsze i średniej jakości dobre.

Badania pod względem przydatności rolniczej wskazują na bardzo dobrą jakość gleb w wykorzystaniu pod uprawę. Uprawiać można buraka cukrowego, pszenicę, koniczynę czerwoną, lucernę siewną, rzepak ozimy, bobik, wykę jarą, pszenżyto, żyto, groch, łubin żółty i wąskolistny, burak i marchew pastewna;

Zawartość w glebie przyswajalnych form fosforu, potasu i magnezu jest ważnym wskaźnikiem pozwalającym ustalić poziom racjonalnego nawożenia. Procentowy udział gleb o bardzo niskiej i niskiej zawartości fosforu (P_2O_5) na terenie gminy wynosi 7,5%. Udział gleb o zawartości potasu (K_2O) bardzo niskiej i niskiej wynosi 43%, a magnezu 40%. Można zatem uznać, że gleby na terenie gminy wykazują niedobór przyswajalnych form potasu, ale głównie magnezu

Na terenie gminy Opalenica prowadzono pomiary w ramach regionalnego monitoringu gleb przez WIOŚ w Poznaniu.

3.2.6. Powietrze atmosferyczne

Ocenę jakości powietrza za 2007r. wykonaną przez WIOŚ odniesiono do nowego układu stref oraz zmienionych poziomów substancji w oparciu o Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 3.03.2008r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2008r. nr 47 poz. 281), Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6.03.2008r. w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza (Dz. U. z 2008r. nr 52 poz. 310).

Gmina Opalenica została przydzielona do strefy nowotomysko-wolsztyńskiej. Strefę tą tworzą powiaty:

- międzychodzki
- nowotomyski
- grodziski
- wolsztyński

Wyniki klasyfikacji strefy nowotomysko-wolsztyńskiej przedstawiają się następująco (na podstawie danych z Raportu o stanie środowiska w Wielkopolsce w roku 2007; WIOŚ):

1. pod kątem ochrony zdrowia:
  - dla zanieczyszczeń: SO_2 , NO_2 , PM_{10} , kadm, arsen, nikiel, BaP, Pb, C_6H_6 , CO – klasa A
  - dla zanieczyszczeń: O_3 – klasa C
2. pod kątem ochrony roślin:
  - dla zanieczyszczeń: SO_2 , NO_x - klasa A
  - dla zanieczyszczeń: O_3 – klasa C

Zaliczenie strefy do klasy C dla danego zanieczyszczenia oznacza konieczność wyznaczenia obszarów przekroczeń i zakwalifikowanie strefy do opracowania programów ochrony powietrza.

3.2.7. Hałas

Głównym źródłem hałasu na terenie gminy Opalenica są: transport samochodowy, związany z przebiegiem drogi wojewódzkiej 307 oraz hałas wynikający z działalności gospodarczej prowadzonej na terenie gminy.

Źródłem hałasu na terenie gminy są także zakłady przemysłowe i odbywające się w nich procesy technologiczne. Poziom hałasu przemysłowego jest kształtowany indywidualnie dla każdego obiektu i zależy od rodzaju maszyn i urządzeń stosowanych w zakładach, izolacyjności tych zakładów oraz

prowadzonych w nich procesach technologicznych. Uciążliwość hałasu zależy w dużej mierze od specyfiki urbanistycznej sąsiadujących z zakładami terenów

Na terenie gminy zlokalizowane zostały punkty przekroczenia norm hałasu dla budynków użyteczności publicznej. Z tego powodu zostały wprowadzone zadania, mające na celu zmniejszenie poziomu hałasu. Polityka gminy w zakresie ochrony przed hałasem winna skupić się na dokonaniu oceny akustycznej wybranych miejsc gminy (drogi, linie kolejowe), wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed hałasem (kierunek realizowany na bieżąco), oraz stref ograniczonego użytkowania, kontroli emisji hałasu do środowiska z obiektów działalności gospodarczej. Przeprowadzone zostaną remonty nawierzchni, oraz powinny zostać zastosowane technologie wygłuszające hałas. Dobrym rozwiązaniem jest również zastosowanie ekranów akustycznych dla drogi wojewódzkiej.

Ponadto obowiązek sporządzania programu ochrony przed hałasem, w którym to zawierane są działania w zakresie ochrony przed hałasem – nie leży w gestii samorządu na poziomie gminnym. W myśl ustawy Prawo ochrony środowiska (art. 119) program ten wykonywany jest przez starostę i uchwalany przez:

- radę powiatu – dla aglomeracji o liczbie mieszkańców powyżej 100 tys., innych terenów wskazanych w powiatowym programie ochrony środowiska,
- sejmik województwa – dla terenów poza aglomeracjami o liczbie mieszkańców powyżej 100 tys.

Poprawa w zakresie ochrony przed hałasem poprzez:

- Prowadzenie monitoringu poziomu hałasu wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych przechodzących przez teren gminy.
- Poprawa nawierzchni, modernizacja i rozbudowa drogi nr 307 oraz wprowadzanie ograniczeń ruchu
- Systematyczna kontrola zakładów przemysłowych (zwłaszcza zlokalizowanych w pobliżu zabudowy mieszkalnej)
- Zmniejszenie poziomu hałasu poprzez stosowanie ekranów akustycznych

3.2.8. Pola elektromagnetyczne

Źródłem promieniowania elektromagnetycznego są stacje radiowe, telewizyjne i telefonii komórkowej, medyczne urządzenia diagnostyczne i terapeutyczne, urządzenia przemysłowe i gospodarstwa domowego oraz systemy przesyłowe energii elektrycznej.

Na terenie gminy znajdują się 3 stacje bazowe stacji komórkowych. Na terenie gminy zlokalizowane są także takie źródła promieniowania elektromagnetycznego jak:

- Dwie napowietrzne linie 110 kV z kierunku wschodniego od GPZ Buk oraz od południa z GPZ Grodzisk Wlkp
- Elektrownia Przemysłowa Cukrowni Opalenica
- Stacje elektroenergetyczne (GZP w Troszcznie),
- Stacje transformatorowe średniego napięcia 110/15 kV,
- urządzenia nadawcze, diagnostyczne i inne, będące w posiadaniu policji, straży pożarnej, pogotowia, wojska, placówek naukowo - badawczych i zakładów przemysłowych.

Dla spełnienia wymogów dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych dla budownictwa mieszkaniowego oraz w celu zapewnienia prawidłowej eksploatacji i należytego dostępu służbom technicznym należy zachować wzdłuż linii energetycznych następujące pasy wolne od zabudowy dla linii

WN-110 kV po 14,5 m od skrajnego przewodu linii w obu kierunkach. Natężenie pola elektrycznego i magnetycznego dla terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową nie powinno przekraczać odpowiednio: 1kV/m na wysokości 2m i 60 A/m na wysokościach od 0,3m do 2m nad powierzchnią ziemi lub nad innymi powierzchniami na których mogą przebywać ludzie.

3.2.9. Ochrona przyrody

Znaczna część powierzchni charakteryzuje się względnie dużą lesistością która wynosi 36km², czyli 24% jej terenu. Opalenica ma charakter rolniczy, tereny te zajmują największą część gminy.

Zieleń urządzona na terenie gminy

Na terenie gminy Opalenica zieleń zorganizowana w postaci trawników i zieleńców zajmuje łącznie powierzchnię ok. 12,1 ha. Jest ona uzupełniona terenami zieleni osiedlowej 6 ha, oraz żywopłotami. Na terenie gminy znajdują się także cmentarze o łącznej powierzchni 6 ha. W gminie znajduje się 6 parków w tym zespoły pałacowo-parkowe. 4 parki zostały wpisane do rejestru zabytków.

Lasy

Większa część gminy leży na terenie Nadleśnictwa Grodzisk Wielkopolski, mniejsza Nadleśnictwa Konstantynowo.

• Cała powierzchnia lasów Nadleśnictwa Konstantynowo na terenie Gminy Opalenica włączona została do lasów ochronnych. Są to:

- lasy wodochronne – o łącznej powierzchni 2 165,91 ha,
- lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody – 175,58 ha, w tym rezerwat przyrody „Urbanowo” o powierzchni 7,73 ha,
- lasy stanowiące drzewostany nasienne – 34,34 ha,
- lasy obronne (o szczególnym znaczeniu dla obronności pastwa).

Natomiast w Nadleśnictwie Grodzisk Wielkopolski w obrębie Porażyn lasy ochronne zajmują niewielką powierzchnię i obejmują oddziały 407 do 410 – 41,76 ha.

Lasy w Dolinie Mogielnicy

Na liście potencjalnych specjalnych obszarów ochrony siedlisk znalazła się Dolina Mogielnicy. Obszarowo obejmuje ona lasy położone na terenie powiatu nowotomyskiego i grodziskiego.

Pomniki przyrody

Na terenie gminy Opalenica znajduje się 17 pomników przyrody oraz zespołów pomników w miejscowościach: Porażyn, Rudniki, Urbanowo i in. Są to obiekty przyrody ożywionej i nie ożywionej, a należą do nich pojedyncze okazy drzew lub ich grupy, najczęściej występujące w obrębach parków.

Rezerваты przyrody

Rezerwat „Urbanowo” - został utworzony w roku 1960 na obszarze 8,09 ha. Położony jest w odległości 4 km na południowy – wschód od Opalenicy. Obejmuje zespół łągowego lasu olszowego w wieku około 100 lat, rosnącego na płaskim okresowo podtapianym terenie terasy zalewowej doliny Mogielnicy. Na glebie murszowej wykształconej z piasków gliniastych. Występują tu olsze czarne (w wieku do 100 lat)

z domieszką brzoź, dębów, wiązów i jesionów. W wilgotniejszych miejscach łąg przechodzi w ols, a między tymi zespołami występują fragmenty lasów mieszanych o charakterze przejściowym.

Obszary w ramach Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000

Kopanki -PLH30008 „Kopanki” powierzchnia 0,1 ha - Siedlisko nietoperzy nocka dużego w Kopankach został, decyzją Komisji Europejskiej z dnia 13 listopada 2007r zatwierdzony specjalnym obszarem ochrony siedlisk w ramach Europejskiej Sieci Ekologicznej NATURA 2000. W 2006r. wystąpiono do Komisji Europejskiej o rozszerzenie tego terenu.

Pierwszy w Polsce i jeden z pierwszych w Europie punkt obserwacyjny kolonii rozrodzkiej nietoperzy, zlokalizowany w ponad stuletniej Szkole Podstawowej w Kopankach. Jej strych, od wielu lat na swoje letnie schronienie wybiera kolonia, nocków dużych - jednego z największych krajowych gatunków nietoperzy.

Projektowany specjalny obszar ochrony siedlisk "Dolina Mogielnicy" – PLH30005 – obejmuje lasy dorzecza Mogielnicy. Skupia przede wszystkim łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (91E0-3), łąkę środkowoeuropejską (9170) oraz łąkowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (91F0) o różnym stopniu zachowania.

3.2.10. Poważne awarie

Poza cukrownią, będącą do niedawna jedynym zakładem gminy na liście największych zagrożeń środowiska (NZŚ), dużymi obiektami stacjonarnymi, mogącymi pogorszyć stan środowiska są:

- Fabryka Maszyn Rolniczych POL-MOT,
- Spółdzielnia usługowo-Produkcyjna ROLTECH,
- Spółdzielnia Inwalidów CHEMOS,
- PGKiM KOMOPAL,
- firma cukiernicza HILDEBRAND,
- wytwórnia kostki brukowej ROUWDACH w Łęczycach,
- Wielkopolskie Tartaki WITAR w Porążynie,
- Kopalnia Ropy Naftowej i Gazu Ziemnego BUK w Uścięcicach.

Zastrzeżenia budzi dosyć częste usytuowanie niedużych obiektów przemysłowych i magazynowych niemal w centrum miasta (CHEMOS, HILDEBRAND). Okresowo występują zatem zwiększone stężenia zanieczyszczeń lub natężenia uciążliwości. Na ogół mają one jednak charakter lokalny i dotyczą tylko niektórych kryteriów jakości środowiska.

3.3. Identyfikacja problemów w zakresie ochrony środowiska na terenie Gminy Opalenica

Problemy w zakresie ochrony środowiska na terenie gminy Opalenica

- niski stopień skanalizowania oraz duże rozproszenie osadnictwa utrudniające objęcie znacznej części mieszkańców siecią kanalizacyjną – konieczność stosowania zbiorników bezodpływowych oraz oczyszczalni przydomowych,
- odprowadzanie nieoczyszczonych ścieków ze zbiorników bezodpływowych do środowiska,
- spływy powierzchniowe substancji biogennej do wód powierzchniowych z terenów rolnych,
- zanieczyszczenie powietrza tzw. niską emisją, wynikającą z wykorzystywania paliw kopalnych – głównie węgla - jako źródła ciepła oraz współpalanie odpadów komunalnych w piecach,
- zanieczyszczenia gleb związane z intensywną uprawą oraz z wydobyciem kopalin

4. Potencjalne znaczące oddziaływanie realizacji aktualizowanego Programu na środowisko (Szczegółowy zapis poszczególnych zadań załącznik numer 1-tabela)

Do przedsięwzięć o potencjalnym oddziaływaniu należy zaliczyć takie zadania jak:

- Budowa zbiorników retencyjnych na terenie gminy,
- Urządzenie terenów zieleni i rekreacji.
  - Urządzenie miejsca wypoczynku i rekreacji w miejscowości Kopanki.
- Pozyskanie terenu pod drogę odciążającą ruch w Opalenicy.
  - Budowa obwodnicy dla miasta Opalenica.
- Budowa sieci wodociągowych
  - Modernizacja ujęć wody
- Budowa sieci kanalizacyjnej:
  - Modernizacja oczyszczalni ścieków w Troszcznie
  - Wykonanie kanalizacji sanitarnej lub uzupełnienie brakujących odcinków w Opalenicy i na terenie Gminy.
  - Budowa oczyszczalni ścieków w Wojnowicach
  - Budowa oczyszczalni ścieków w Porażynie Dworcu
  - Dalsza budowa oczyszczalni przydomowych
- Modernizacja stacji uzdatniania wody
- Rozbudowa stacji uzdatniania wody
- Wymiana wodociągowych sieci azbestowych – Wymiana rur azbestowych na terenie Gminy
- Przeznaczanie terenów o niskich klasach bonitacyjnych na zalesianie
- Ustanowienie zespołu ochrony Natura 2000
- Alternatywne źródła energii: Budowa farm wiatrowych

5. Zapobieganie, ograniczanie lub kompensacja przyrodnicza ujemnych oddziaływań na środowisko

Do przedsięwzięć realizowanych w ramach POŚ, które mogą negatywnie oddziaływać na środowisko należą przede wszystkim na etapie budowy inwestycje w zakresie infrastruktury komunalnej: wodociągi, kanalizacja, oczyszczalnie ścieków, sieć gazowa a także w fazie realizacji i eksploatacji drogi, zbiorniki retencyjne, urządzenia hydrotechniczne i przeciwpowodziowe. Negatywne oddziaływanie tych inwestycji na środowisko można ograniczyć do racjonalnego poziomu poprzez dobrze przemyślany wybór lokalizacji, ponieważ skala wywoływanych przez nie przekształceń środowiska zależeć będzie w znacznym stopniu od lokalnych uwarunkowań. Ponadto prawidłowy projekt, uwzględniający potrzeby ochrony środowiska zarówno na etapie budowy jak i w fazie eksploatacji inwestycji pozwoli także ograniczyć te oddziaływania.

Do ogólnych działań ograniczających oddziaływanie należą:

- w czasie realizacji inwestycji prawidłowe zabezpieczenie techniczne sprzętu i placu budowy, w tym zwłaszcza w miejscach styku z ekosystemami szczególnie wrażliwymi na zmiany warunków siedliskowych;
- stosowanie odpowiednich technologii, materiałów i rozwiązań konstrukcyjnych;
- dostosowanie terminów prac do terminów rozrodu zwierząt,
- maskowanie elementów dysharmonijnych dla krajobrazu.

Przy każdej inwestycji trzeba wziąć pod uwagę obecność terenów Natura 2000 i zaplanować tak prace by nie kolidowały one z tym obiektem oraz nie wpływały znacząco na jego funkcjonowanie.

6. Rozwiązania alternatywne dla projektu Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Opalenica i zaniechanie realizacji

Programy Ochrony Środowiska opracowywane są jako obowiązek nałożony na gminy w art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 *Prawo ochrony środowiska* (tekst jednolity z 2008 r. Dz. U. Nr 25, poz. 150 ze zm.) dla realizowania zadań zawartych w Polityce ekologicznej państwa.

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Opalenica na lata 2009-2012 z uwzględnieniem lat 2013-2016 została sporządzona w celu określenia aktualnych warunków, wymagań oraz zadań niezbędnych do realizacji z zakresu ochrony środowiska przyrodniczego.

Analizując cele zawarte w omawianym dokumencie, można stwierdzić, że zaniechanie ich realizacji nie tylko nie pomoże ochronie środowiska przyrodniczego, ale wręcz może stan środowiska przyrodniczego pogorszyć.

Pośrednio wpływać może na społeczność lokalną. Im społeczeństwo bardziej ekologicznie świadome, tym lepiej zorganizowane i wywierające mniejszy negatywny wpływ na środowisko przyrodnicze. Powszechnie wiadomo, że na realizację zadań mających na celu poprawę stanu środowiska przyrodniczego potrzebne są określone zasoby finansowe.

Aktualizacja POŚ wskazuje źródła finansowania służące osiągnięciu założonych celów: wewnętrzne i zewnętrzne. Nie są one programami sensu stricto, pokazują jednak jakie przedsięwzięcia mogą uzyskać dofinansowanie w ramach konkretnych programów.

Podsumowując, realizacja celów zawartych w aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Opalenica na lata 2009-2012 z uwzględnieniem lat 2013-2016 skutkować będzie uzyskaniem wartości dodanej poprzez działania na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego. Zaniechanie wypełnienia założeń wynikających z tego dokumentu spowoduje brak zharmonizowania w tym zakresie a także możliwość wdrażania działań niespójnych lub o zabarwieniu negatywnym.

Większość proponowanych do realizacji przedsięwzięć w ramach POŚ ma pozytywny wpływ na środowisko i proponowanie rozwiązań alternatywnych nie ma uzasadnienia.

Ponadto dokument jest na wysokim stopniu ogólności i w związku z tym brak jest możliwości precyzyjnego określenia działań alternatywnych dla wskazanych działań. W rejonie realizacji przedsięwzięcia tzw. obszarów wrażliwych przy budowie nowych dróg, oczyszczalni ścieków, stacji uzdatniania wody, zbiorników retencyjnych należy rozważać warianty alternatywne tak aby wybrać ten, który w najmniejszym stopniu będzie negatywnie oddziaływać na środowisko. Jako warianty alternatywne przedsięwzięcia można rozważać: warianty lokalizacji, warianty konstrukcyjne i technologiczne, warianty organizacyjne czy wariant niezrealizowania inwestycji tzw. wariant „0”. Wariant „0” nie oznacza, że nic się nie zmieni, ponieważ brak realizacji inwestycji może także powodować konsekwencje środowiskowe.

Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji Programu Ochrony Środowiska

- pogorszenie jakości wód powierzchniowych i podziemnych w związku ze zwiększonym wytwarzaniem ścieków,
- zmniejszanie się zasobów wodnych,
- zwiększone zagrożenie suszą glebową,

- utrata różnorodności ekologicznej i cennych przyrodniczo terenów,
- degradacja walorów krajobrazu,
- pogorszenie jakości powietrza,
- wzrost zużycia surowców i wody oraz nadmierna eksploatacja kopalni,
- pogorszenie jakości życia mieszkańców.

7. Metody analizy skutków realizacji postanowień aktualizacji POŚ

Analiza oddziaływania projektu aktualizacji POŚ powinna obejmować cały okres obowiązywania Programu. Wskazana jest systematyczna, syntetyczna i skorelowana ocena zarówno stopnia realizacji postanowień POŚ jak również stanu gospodarki odpadami.

W związku z tym ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (tj. Dz. U. 2008 nr 25 poz. 150 ze zm.) nakłada na organ wykonawczy gminy sporządzenie sprawozdania z realizacji planu gospodarki odpadami, obejmującego okres dwóch lat kalendarzowych, według stanu na dzień 31 grudnia roku kończącego okres sprawozdawczy.

Jednym z narzędzi, służących do oceny, są wskaźniki opracowane tak aby były porównywalne na różnych szczeblach regionalizacji. Większość tych wskaźników powinna być mierzona raz w roku, tak by po pewnym okresie czasu możliwa była do określenia tendencja.

Uwzględniono następujące wskaźniki:

Tab. 1. Wskaźniki realizacji programu dotyczące poszczególnych kategorii

Nazwa wskaźnika	Przyjęta jednostka
WODA	
liczba przyłączy wodociągowych	szt.
przyrost liczby przyłączy wodociągowych	szt./rok
udział mieszkańców korzystających z wodociągu	%
przyrost liczby mieszkańców korzystających z wodociągu	M/rok
liczba kilometrów sieci wodociągowej w gminie	km
przyrost liczby kilometrów sieci wodociągowej w gminie	km/rok
wydajność ujęć wody	m ³ /d
produkcja wody	m ³ /rok
zużycie wody na mieszkańca w danym roku	m ³ /M/r
udział punktów pomiarowych w poszczególnych klasach jakości wód powierzchniowych na terenie gminy	%
udział punktów pomiarowych w poszczególnych klasach jakości wód podziemnych na terenie gminy	%
wielkość poboru z ujęć na terenie gminy	m ³ /rok
liczba kilometrów melioracji podstawowych na terenie gminy	km
liczba kilometrów melioracji szczegółowych na terenie gminy	km
wielkość powierzchni zmeliorowanej na terenie gminy	km ²
udział powierzchni zmeliorowanej na terenie gminy	%
ŚCIEKI	
ilość ścieków oczyszczonych w oczyszczalniach na terenie gminy	m ³ /rok
liczba zbiorników bezodpływowych	szt.
liczba oczyszczalni przydomowych	szt.
liczba przyłączy kanalizacyjnych sanitarnych	szt.
przyrost liczby przyłączy kanalizacyjnych sanitarnych	szt./rok
liczba mieszkańców korzystających z sieci kanalizacji sanitarnej	M
przyrost liczby mieszkańców korzystających z sieci kanalizacji sanitarnej	M/rok
liczba kilometrów kanalizacji deszczowej	km
przyrost liczby kilometrów kanalizacji deszczowej	km/rok
POWIERZCHNIA ZIEMI	
wielkość powierzchni zdegradowanej	km ²
wielkość powierzchni poddanej rekultywacji	km ²
udział gleb w gminie o odczynie obojętnym i zasadowym	%
udział gleb w gminie wymagających wapnowania	%
udział gleb o najwyższych klasach bonitacyjnych	%
PRZYRODA	
udział powierzchni gminy objętych ochroną na mocy ustawy o ochronie przyrody	%
udział powierzchni gminy objętych ochroną w ramach sieci Natura 2000	%
udział powierzchni lasów w ogólnej powierzchni gminy	%
POWIETRZE	
liczba podmiotów posiadających decyzje odnośnie wprowadzania pyłów/gazów do powietrza	Jedn.
natężenie ruchu pojazdów na terenie gminy	Szt./r
wielkość energii ze źródeł alternatywnych na terenie gminy	kW
moc kotłowni, w których wymieniono źródło zasilania	kW
wydatki na termomodernizację w danym roku	zł/rok
PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE	
liczba obiektów emitujących promieniowanie elektromagnetyczne na terenie gminy	szt.
POWAŻNE AWARIE	
liczba wydanych pozwoleń zintegrowanych wydanych dla podmiotów funkcjonujących na terenie gminy	szt.
liczba podmiotów zaliczanych do zakładów o zwiększonym ryzyku	jedn.
liczba podmiotów zaliczanych do zakładów o dużym ryzyku	jedn.
liczba awarii na terenie gminy	szt.
liczba podmiotów działających w oparciu o wdrożony system zarządzania środowiskowego	jedn.
liczba podmiotów działających w oparciu o wdrożony system EMAS	jedn.

8. Transgraniczne oddziaływanie realizacji Programu na środowisko

Zgodnie z art. 104.1 pkt. 2, art. 104.2 oraz 105 ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. 2008 nr 199 poz. 1227ze zm.), postępowanie dotyczące transgranicznego oddziaływania na środowisko przeprowadza się:

- w razie stwierdzenia możliwości znaczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na skutek realizacji projektów planów, jak również
- na wniosek innego państwa, na którego terytorium może oddziaływać realizacja projektu dokumentu,
- gdy możliwe oddziaływanie pochodzące spoza granic Rzeczypospolitej Polskiej mogłoby ujawnić się na jej terytorium.

Nie stwierdza się możliwości znacznego transgranicznego oddziaływania na środowisko z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na skutek realizacji aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Opalenica na lata 2009-2012” z uwzględnieniem lat 2013-2016.

9. Dokumenty wyższego szczebla

Aktualizację Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Opalenica na lata 2009-2012” z uwzględnieniem lat 2013-2016 opracowano zgodnie z założeniami dokumentów wyższego szczebla:

- Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Nowotomyskiego
- Program Ochrony Środowiska dla Województwa Wielkopolskiego
- Strategia Rozwoju dla Gminy Opalenica na lata 2008-2015
- Polityka Ekologiczna Państwa

9.1. Polityka ekologiczna państwa

Polityka Ekologiczna Państwa jest drugim z rzędu tego rodzaju dokumentem strategicznym pod rządami ustawy – Prawo ochrony środowiska. Obejmuje ono okres lat 2003- 2006 z perspektywą do roku 2009.

Nadrzędnym, strategicznym celem polityki ekologicznej państwa będzie „zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego kraju (mieszkańców, zasobów przyrodniczych i infrastruktury społecznej) i tworzenie podstaw do zrównoważonego rozwoju społeczno – gospodarczego”.

Priorytety i cele sformułowane zostały w 3 działach z podziałem na kierunki działań w latach 2007- 2010 i cele średniookresowe do 2014 roku:

- kierunki działań systemowych:
  - projekty dokumentów strategicznych wszystkich sektorów gospodarki będą poddawane procedurze oceny oddziaływania na środowisko i wyniki tej oceny będą uwzględniane w ostatecznych wersjach tych dokumentów,
  - uruchomienie takich mechanizmów prawnych, ekonomicznych i edukacyjnych, które prowadziłyby do rozwoju proekologicznej produkcji towarów oraz do świadomych postaw konsumenckich zgodnie z zasadą rozwoju zrównoważonego,
  - jak najszersze przystępowanie do systemu EMAS, rozpowszechnianie wiedzy wśród społeczeństwa o tym systemie i tworzenie korzyści ekonomicznych dla firm i instytucji będących w systemie,

- podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa, zgodnie z zasadą „myśl globalnie, działaj lokalnie”,
- zwiększenie roli polskich placówek badawczych we wdrażaniu ekoinnowacji w przemyśle oraz w produkcji wyrobów przyjaznych dla środowiska oraz doprowadzenie do zadowalającego stanu systemu monitoringu środowiska,
- stworzenie systemu prewencyjnego, mającego na celu zapobieganie szkodom w środowisku i sygnalizującego możliwość wystąpienia szkody- w przypadku jej wystąpienia koszty naprawy szkody muszą w pełni ponieść jej sprawcy,
- przywrócenie właściwej roli planowania przestrzennego na obszarze całego kraju tak, aby wszystkie decyzje lokalizacyjne miały swoje uzasadnienie w aktualnych i starannie sporządzonych planach zagospodarowania przestrzennego na poziomie gminy, powiatu i województwa;
- ochrona zasobów naturalnych:
  - zachowanie bogatej różnorodności biologicznej polskiej przyrody na różnych poziomach organizacji: na poziomie wewnątrzgatunkowym (genetycznym), gatunkowym oraz ponadgatunkowym (ekosystemowym), wraz z umożliwieniem zrównoważonego rozwoju gospodarczego kraju, który w sposób niekonfliktowy współistnieje z różnorodnością biologiczną,
  - prace w kierunku racjonalnego użytkowania zasobów leśnych poprzez kształtowanie ich właściwej struktury gatunkowej i wiekowej, z zachowaniem bogactwa biologicznego- oznacza to rozwijanie idei trwale zrównoważonej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej,
  - racjonalizacja gospodarowania zasobami wód powierzchniowych i podziemnych w taki sposób, aby uchronić gospodarkę narodową od deficytów wody i zabezpieczyć przed skutkami powodzi oraz wprowadzenie systemu samofinansowania gospodarki wodnej,
  - dążenie do maksymalizacji oszczędności zasobów wodnych na cele przemysłowe i konsumpcyjne, zwiększenie retencji wodnej oraz skuteczna ochrona Głównych Zbiorników Wód Podziemnych przed zanieczyszczeniem,
  - rozpowszechnianie dobrych praktyk rolnych i leśnych, zgodnych z zasadami rozwoju zrównoważonego,
  - przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych, łąkowych i wodno-błotnych przez czynniki antropogenne,
  - zwiększenie skali rekultywacji gleb zdegradowanych i zdewastowanych, przywracając im funkcję przyrodniczą, rekreacyjną lub rolniczą,
  - racjonalizacja zaopatrzenia ludności oraz sektorów gospodarczych w kopaliny i wodę z zasobów podziemnych oraz otoczenia ich ochroną przed ilościową i jakościową degradacją,
  - doskonalenie prawodawstwa dotyczącego ochrony zasobów kopaliny i wód podziemnych,
  - ograniczenie presji wywieranej na środowisko podczas prowadzenia prac geologicznych i eksploatacji kopaliny,
  - eliminacja nielegalnej eksploatacji kopaliny,
  - wzmocnienie ochrony niezagospodarowanych złóż kopaliny w procesie planowania przestrzennego,
  - wykonanie bilansu pojemności struktur geologicznych, w których możliwa jest sekwestracja

- rozpoznanie geologiczne złóż soli kamiennej, wyczerpanych złóż ropy i innych struktur geologicznych pod kątem magazynowania ropy naftowej i gazu ziemnego oraz składowania odpadów, w tym promieniotwórczych,
- dokończenie dokumentowania zasobów dyspozycyjnych wód leczniczych i termalnych oraz Głównych Zbiorników Wód Podziemnych;
- poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego:
  - dalsza poprawa stanu zdrowotnego obywateli w wyniku wspólnych działań sektora ochrony środowiska z sektorem zdrowia oraz skuteczny nadzór nad wszystkimi w kraju instalacjami będącymi potencjalnymi źródłami awarii przemysłowych powodujących zanieczyszczenie środowiska,
  - wypełnienie przez Polskę zobowiązań wynikających z Traktatu Akcesyjnego oraz z dwóch dyrektyw unijnych,
  - całkowita likwidacja emisji substancji niszczących warstwę ozonową przez wycofanie ich z obrotu i stosowania na terytorium Polski,
  - zapewnienie do końca 2015 roku 75 % redukcji całkowitego ładunku azotu i fosforu w ściekach komunalnych kończąc krajowy program budowy oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacyjnych dla wszystkich aglomeracji powyżej 2 000 RLM- osiągnięcie tego celu będzie oznaczało przywrócenie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych w całym kraju,
  - utrzymanie tendencji oddzielenia ilości wytwarzanych odpadów od wzrostu gospodarczego kraju (mniej odpadów na jednostkę produktów, mniej opakowań, dłuższe okresy życia produktów itp.),
  - znaczne zwiększenie odzysku energii z odpadów komunalnych w sposób bezpieczny dla środowiska,
  - zamknięcie wszystkich składowisk, które nie spełniają standardów UE,
  - sporządzenie spisu zamkniętych oraz opuszczonych składowisk odpadów wydobywczych, wraz z identyfikacją obiektów wpływających znacząco na środowisko (obowiązek wynikający z dyrektywy 2006/21/WE oraz ustawy z dnia 10 lipca 2008 roku o odpadach wydobywczych – Dz. U. Nr 138, poz. 865),
  - eliminacja kierowania na wysypiska zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz zużytych baterii i akumulatorów,
  - pełne zorganizowanie krajowego systemu zbierania wraków samochodów i demontaż pojazdów wycofanych z eksploatacji,
  - takie zorganizowanie systemu preselekcji sortowania i odzysku odpadów komunalnych, aby na składowiska nie trafiało ich więcej niż 50 % w stosunku do odpadów wytworzonych w gospodarstwach domowych,
  - dokonanie wiarygodnej oceny narażania społeczeństwa na ponadnormatywny hałas i podjęcie kroków do zmniejszenia tego zagrożenia tam, gdzie jest ono największe,
  - zabezpieczenie społeczeństwa przed nadmiernym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych, stworzenie efektywnego systemu nadzoru nad substancjami chemicznymi dopuszczonymi na rynek, zgodnego z zasadami Rozporządzenia REACH.

10. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Prognoza oddziaływania na środowisko projektu „Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Opalenica”, została opracowana zgodnie z ustawą „Prawo ochrony środowiska” i stanowi element procedury postępowania w sprawie oceny oddziaływania tego dokumentu na środowisko przyrodnicze regionu. Zakres merytoryczny prognozy wynika z art. 41 ust. 2 w/w ustawy. Celem prognozy jest identyfikacja potencjalnych oddziaływań skutków wykonania „Programu Ochrony Środowiska dla gminy Opalenica na lata 2008-2011 z perspektywą na lata 2012-2015” na środowisko i stwierdzenie czy realizacja proponowanych zadań sprzyjać będzie ochronie środowiska i zrównoważonemu rozwojowi.

W prognozie dokonano oceny stanu i jakości środowiska naturalnego na terenie Gminy Opalenica, a w szczególności: wód podziemnych i powierzchniowych, gleby, powietrza atmosferycznego, komponentów przyrodniczych. Wskazano także główne źródła oddziaływania oraz zasoby infrastrukturalne, sprzyjające zachowaniu dobrej jakości środowiska.

Ocena stanu środowiska na terenie gminy pozwoliła wskazać następujące problemy ochrony środowiska:

- znaczny udział gleb zdegradowanych i narażonych na degradację,
- zbyt wolny proces rekultywacji terenów zdegradowanych,
- zanieczyszczenie wód powierzchniowych
- zbyt niski stopień skanalizowania gminy,
- małe zasoby wód powierzchniowych,
- mała zdolność retencyjna zlewni rzek gminy,
- duża antropopresja na tereny cenne przyrodniczo,
- emisja z „niskiego źródła”

Zasoby wodne i gospodarka wodno – ściekowa

Wody podziemne na terenie gminy badane były przez WIOŚ w Poznaniu w ramach monitoringu regionalnego w punkcie nr 52 – Kopanki. Uzyskane wyniki badań wskazały, iż na terenie Gminy Opalenica znajdują się wody podziemne III klasy czystości (na podstawie raportów o stanie środowiska w Wielkopolsce w roku 2004, 2005, 2006; WIOŚ)– wody zadowalającej czystości, czyli takie których:

- a) wartości wskaźników jakości są podwyższone w wyniku naturalnych procesów lub słabego oddziaływania antropogenicznego,
- b) mniejsza część wskaźników jakości wody przekracza wartości dopuszczalne jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Głównym ciekim gminy jest rzeka Mogilnica, na której WIOŚ prowadził badania jakości wód w ppk Łagwy, Troszczyń, Wojnowice. Wody Mogilnicy w 2007 wykazywały V stopień jakości wód. Ze względu na fatalną jakość cieków utworzono Rozporządzenie Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Poznaniu z dnia 7 kwietnia 2008r. w sprawie programu działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych dla obszaru szczególnie narażonego zlewni rzek Samica Stęszewska i Mogilnica.

Na terenie gminy znajduje się 11 ujęć wód podziemnych. Szacuje się iż na terenie gminy znajduje się (w 2007 r) ponad 116 km czynnej sieci rozdzielczej wodociągów i 14,9 km sieci kanalizacji sanitarnej.

W celu realizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków została wyznaczona aglomeracja Opalenica - Rozporządzeniem Wojewody Wielkopolskiego nr 100/06 z dnia 15 maja 2006 r. (Dz. Urz. Woj. Wlkp.

nr 87 poz. 2175). Obszar aglomeracji Opalenica wyznaczony został w obrębie miejscowości: miasto Opalenica, Sielinko, Rudniki, Porążyn, Jastrzębniki, Niegolewo. Obszar aglomeracji Wojnowice obejmuje miejscowości: Wojnowice, Łągwy, Uścięcice i Dakowy Mokre.

Powierzchnia ziemi i gleba

Na podstawie danych Państwowego Instytutu Geologicznego określono, iż na terenie gminy Opalenica znajdują się 4 rozpoznane i/lub eksploatowane obszary górnicze.

Agrochemiczne badania gleb prowadzonych na zlecenie WIOŚ w latach 2000 – 2004 r. wykazały, iż na terenie gm. Opalenica:

- ponad 34% przebadanych prób gleb posiada odczyn zasadowy i ponad 29% obojętny,
- ponad 5% badanych gleb wymaga koniecznego wapnowania, dla 9,4% gleb wapnowanie jest wskazane natomiast dla 66,8% - zbędne,
- średnio 55% gleb gminy cechują się bardzo wysoką zawartością fosforu ,
- średnio 37,5% badanych gleb posiada średnią zawartość potasu,
- 40% niską zawartość magnezu,
- zawartość mikroelementów: Cu, Zn, Cd, Pb, Ni, Cr, Mn, Fe, As oraz siarki- siarczanowej w badanych glebach określona została na poziomie naturalnym lub niskim.

Zasoby przyrody, formy ochrony przyrody

Ustanowione formy ochrony przyrody na terenie Gminy Opalenica: Rezerwat „Urbanowo”, Obszar Natura 2000 „Kopanki”-PLH30008 oraz potencjalny specjalny obszar ochrony siedlisk o nazwie „Dolina Mogielnicy”.

Realizacja projektów wiatrowych może powodować:

- śmiertelność ptaków w wyniku kolizji z pracującymi siłowniami i/lub elementami infrastruktury towarzyszącej, w szczególności napowietrznymi liniami energetycznymi;
- zmniejszanie liczebności ptaków wskutek utraty i fragmentacji siedlisk spowodowanej odstraszeniem z okolic siłowni i/ lub w wyniku rozbudowy infrastruktury komunikacyjnej i energetycznej związanej z obsługą elektrowni wiatrowych,

zaburzenia funkcjonowania populacji, w szczególności zaburzenia krótko- i długodystansowych przemieszczeń ptaków (efekt bariery) Wpływ na rodzaj i skalę oddziaływania ma również typ turbin wiatrowych wykorzystywanych w projekcie (wysokość wieży, średnica wirnika, oświetlenie, osiągnięta prędkość liniowa wierzchołków śmigieł), liczba turbin w ramach parku i powierzchnia zajmowana przez projekt, lokalizacja turbin w ramach projektu (turbin względem siebie i wobec elementów środowiska), czy występowanie w sąsiedztwie innych parków wiatrowych (oddziaływania skumulowane).

Powietrze

Głównymi źródłami zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego są przede wszystkim: zanieczyszczenia komunikacyjne – liniowe, pochodzące ze źródeł niskiej emisji, zanieczyszczenia przemysłowe.

Gmina Opalenica, w kategorii oceny jakości powietrza, została przydzielona do strefy nowotomysko – wolsztyńskiej. Wyniki klasyfikacji strefy (w 2007 r.) przedstawiały się następująco:

1. pod kątem ochrony zdrowia:

- dla zanieczyszczeń: SO₂, NO₂, PM₁₀, kadm, arsen, nikiel, BaP, Pb, C₆H₆, CO – klasa A,
  - dla zanieczyszczeń: O₃ – klasa C,
2. pod kątem ochrony roślin:
- dla zanieczyszczeń: SO₂, NO_X - klasa A,
  - dla zanieczyszczeń: O₃ – klasa C.

Hałas

Podstawowymi źródłami emisji hałasu w Gminie są:

- transport drogowy (hałas komunikacyjny),
- obiekty prowadzące działalność gospodarczą (hałas przemysłowy).

Określenie wpływu emisji hałasu na środowisko wymaga przeprowadzenia badań faktycznego stanu jakości klimatu akustycznego w Gminie Opalenica.

Pola elektromagnetyczne

Źródłem promieniowania elektromagnetycznego są stacje radiowe, telewizyjne i telefonii komórkowej, medyczne urządzenia diagnostyczne i terapeutyczne, urządzenia przemysłowe i gospodarstwa domowego oraz systemy przesyłowe energii elektrycznej. Dla spełnienia wymogów dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych dla budownictwa mieszkaniowego oraz w celu zapewnienia prawidłowej eksploatacji i należytego dostępu służbom technicznym należy zachować wzdłuż linii energetycznych następujące pasy wolne od zabudowy dla linii WN-110 kV po 14,5 m od skrajnego przewodu linii w obu kierunkach.

Energia odnawialna

Na terenie gminy Opalenica wykorzystanie energii odnawialnej realizowane jest głównie przez prywatnych inwestorów i dotyczy to głównie takich instalacji jak baterie słoneczne i kotłownie na biomasę. Prowadzone jest postępowanie prawne dotyczące lokalizacji farmy elektrowni wiatrowych na terenie gminy.

Gospodarka odpadami

Zagadnienia gospodarki odpadami i cele szczegółowe wraz z zadaniami wytyczonymi w zakresie tej tematyki zostały uwzględnione w aktualizowanym Planie Gospodarki Opadami dla Gminy Opalenica.

Proponowane kierunki działań i osiągnięcia celów zawarte w Programie Ochrony Środowiska wymagają systematycznego wdrażania w życie i weryfikacji w zależności od potrzeb.

Bardzo istotnym elementem wdrażania Programu jest kontrola przebiegu tego procesu oraz ocena stopnia realizacji poszczególnych zadań. Podstawą oceny realizacji Programu powinien być monitoring stanu środowiska.

Wskutek realizacji wyznaczonych zadań osiągnięte zostaną cele, gwarantujące poprawę jakości stanu środowiska przyrodniczego na terenie gminy, a co za tym idzie – warunków życia oraz zdrowia jej mieszkańców. Rozszerzenie zakresu działań na rzecz poprawy jakości: powietrza, wód powierzchniowych i podziemnych, ochrony powierzchni ziemi, ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym, ochrony przed poważnymi awariami i zagrożeniami naturalnymi, ochrony przyrody, minimalizować będą negatywne wpływy na poszczególne komponenty jak i środowisko jako całość.